

DIURNALU GLUMETIU SOCIALE-POLITICU-TOCU.

Fó'a acésta va ési de trei óri pe luna, in 10.20.30-a di pone la regulare; éra de a-sci in colo o data pe septemana, ca si pone acilea: Martisér'a. — Prenumeratiu nile se priimescu in tóte dílele.

Pratiulu pentru Ostrungurí'a: pre anu 6 fi. pre 1/2 de anu 3 fi. pre unu trilmu 1 fi. 50 cr. éra pentru straimetate: pre anu 8 fi. pre 1/2 de anu 4 fi. pre unu trilmu 2 fi. in v. a.

Tóte siódienele si bani de prenumeratione sunt de a se tramite la Redactiunea diurnalului: Aradu, strat'a Teleki, nrulu 27.

Inseritiunile se priimescu cu 7 cr. de linia, si 30. cr. tace timbrale. Unu esemplariu costa 15 cr. si se póte capeté in librari'a lui M. Klein jun d'in Aradu.

O privire preste globulu Ungariei.

I.

Prin negur'a tierei mele,
Ce nici candu se risipesce,
Se ivira nesce stele
Cu codi si aripi de pesce,
Ce innóta 'n lungu somnu dulce,
Ca diu'a sa nu le-apuce!
Plecati faci'a la pamentu
De stéu'a ce sbóra 'n ventu!

II.

In o lunga letargia
Statu-ai multu tu tier'a mea,
Vécuri multe, ani o mia,
Totu altii te stapania;
Dér acum'a, mundra tiéra,
Ceriulu ti s'a 'ntunecatu
Si ti-a venitu tempulu éra
La plansu si ingenunchiatu
Mostene, faci'a 'n pamentu
Ti-o pléca de cei din ventu!

III.

Mai avutu-ai tu dreptate
Mai multu de-o mia de ani,
Precumu ai adi strâmbatate,
Precumu nu ai astadi bani?
Nu, de candu tieni tu a-minte,
Asiè bine n'ai avutu
Si neci de acum 'nainté
Nu sperá ce-va mai multu;
Ci-ti da faci'a la pamentu
De stéu'a ce sbóra 'n ventu!

IV.

Mai vediutu-ai tier'a mea
Osti munde, invingatorie,
Cucerindu totu ce vedea,
Reesindu triumfatorie,
Precumu stéu'a, ce-ti lugesce,
Ti-a croitu in acestu anu
O armata, ce lovesce
Pre celu Novi-bazaranu? —
Pléca-te deci si te 'nchina
La stéu'a fôre lumina!

V.

Mai vediutu-ai diéta mundra,
Precumu ai la Pute-a-pesce,
Diéta mundra si flamenda,
Ce percurge unguresce,
Si carea, cu fala mare
Imparte indreptatire,
Pace, bine, la ori care! —
— Este cà-oru esitu din fire? . . .

* * *

Pléca-te deci si te 'nchina
La stéu'a fôre lumina!

Sfrigoifulu.

— Umorescu. —

(Pinea.)

A-ei eu me 'ndepartai. Deci nu sciu, cà ce a mai vorbitu.

Dupa dóne luni, éca ce se intempla.

Era sêra. La vecinulu meu Pamfilie, Pamfilie si Ioanu bêu sî se veseliau. Eu din întemplantare  ra me sgodii pe a-colea.

Si intre altele audii:

— Frate, a-poi tu t te le ispravisi dupa dragulu animei mele, — dicea Ioanu.

„C tu am potutu: am f cutu,“ — response Pamfilie.

— Aa, „f rte“ multu, sî tare bine ai facutu. M i, tu nu esci omu. ei angeru!

„A-poi m caru s  fiu s  angeru, d ca adeca s  asi  angeru cu mustetie se afla undeva. — Inse acum s  te mai inveti  un'a. Sfant'a scriptura intr'unu locu milosu asi  dicee: „La boulu trieratoriu s  nu i se lege gur'a!“ Auditu-ai?!”

— Auditu. D r nu sci , c  unde s  folosescu invotiatur'a ac st'a frum sa.

„ ca a-ci. Vedi politi'a (cambiulu) ac st'a?“

— Vedu-o.

„De 2000 florini — suna.“

— A-poi?

„Subscrie-o, ca acceptantu!“

— Vai, boulu s ntei scripturi; d'a-poi c  aceste m'au mancatu pre mine. Si acum s  tu inca —. Altu-cum, noi inca n'amu seceratu, s  prin urmare — neci n'ai potutu trier .

„Inse voiu trier  cu ajutoriulu — — . N'av  grige: subserie-o numai.“

— A-poi c  haidi de; totu un'a mi e acum'a: d ca va fi bine de mine, neci de tine s  nu fia reu; c -ci meriti s -ti fia capulu auritu s  pe d'in launtru s  pe din a-fore, s  s -ti fia pusa mintea in — murat re!

S  Ioanu subserie politi'a.

A-poi se inbracisara, se pupara, si  ra se pusera la veselia.

Cam la d uspriediece  re esira s  mersera, — c  unde? numai mai tardiu aflai, de la vecinulu Pamfilie.

Pamfilie, — dupa multa rugare, s  amenitiandu-me, c  me pusca, d ca gramusdezu ceva c tr  cineva, — mi spuse:

„Er  f rte intunerecu, n ptea la d uspriediece  re —. D r inse cunosci D a pre Solomonu Baumann? pre spahii'a din A . . . ? pre jidovulu celu bogatu?“

— Ba.

„Cu at ta mai bine. Altu-cum . . . , inse haid' pe r ndu. La acestu Solomonu ne-amu dusu in n ptea ceea intunec sa, la d uspriediece  re. Ajungendu noi a-colo: fluerai eu un'a. La ac st'a indata se deschise o fer stra, ce er  d'a-supra capului nostru in etagiulu antaiu; s  se atern  de pariete o scara de fune. Pamfilie se m r c  pe scara, s  pe fer str'a aceea intr  in chilia. Nu peste multu  ra se cobori; c tu c  cu elu se cobor  s  o mohund tia. — Acum s  ve p rte D ien in pace pe c r rile v stre, — lo poftii eu. — Aminu mi-siop-tira ei. S  a-poi Ioanu s  mohund ti'a o luara intr'o parte, s  eu intr'alt'a; s  ne perdur mu la intunerecalu noptii. Mane-di pre Solomonu l'a lovit  gut'a s  a cim-nitu; pre Solomon i'a numai lesinarea a trantitu-o — vediendu-s  pagub'a cea mare s  nereparabila. — Acum Ioanu e spahii'a in A. C -ci mohund ti'a ceea, cu care elu s'a indepartatu in n ptea ceea intunec sa de atunci, a fostu unic'a s  pr frum s'a f ta a lui Solomonu, pre care noi amu furat'o, s  Ioanu a fugitu cu ea, s  ea cu elu. D r s  nu spuni cuiva ceva; c -ci — — !“

— D r ceea d oue mii de florini? cambiulu?!

„De unde scii tu ast'a?“

— Eu acum t te le sci .

„Hm, ho! Asiad ra cambiulu acel'a e la — diavolulu, d r m iele le-am datu pe camata . . . D r cunosci revolverulu meu celu cu optu focuri?“

— Cunoscu-lu smeii, s -i aiba folosulu! — — —

* * *

Acum nu sci  ce s  facu, c : de denuntiezu pre Pamfilie, — elu — sfantulu s ntiloru — me inpusca; s  de-lu lasu: Solomonu me manca; c -ci s  sciti: Solomonu in t ta n ptea, pe la mediulu noptii vine la mine, ca *strigoiu*, c'unu barboecu — c tu o grapa de spini, c'unu limbocu lungu s  ros u, ca foculu; s -mi elentienesce din nesce dinti c tu ai smeiloru; s  me r ga s  me amenintia, ca eu s -i furu 'n a-poi cele d oue mii de la Pamfilie.

. . . . Haidati dragi crestini,
S -lu ardemu cu spini !

p. h. c.

La tier'a ungur sca.

O seraca ti ra ungur sca,
Ferice mai esci tu intre tieri,
C  tu ai cin' s  te jafu sca
De bani, on re, creditu s -averi:

Unu V radi, Zichi s -unu Tus'a
Te vendu pre tine la judani;
A-poi noi ne potemu d  cu rait'a 'n sus'a,
Ne potemu bate cu capulu de bolovani . .

Tu, pentru care noi ni d mu vi ti'a, sange
s  averi,
Ai ajunsu a fi marfa de specula unoru gesch f-
tari d'in ministeriu.

JIBULU.

Parafrase din poporu.

Nesce fl c i din satu, intr'o di de s nta Do-
mineca, se dusera pe vedere la o f ta de m ritu.

— Buna s r'a! f ta mare.

— Multiamu Dv stre!

— D'a-poi cum? singura te affii?

— Singura.

— Unde ti-e tat lu teu?

— S'a dusu la padure cu lemne uscate dupa lemne
verdi

— Audi tu a-ci vorba! Ce dice: s'a dusu la
padure cu lemne uscate dupa lemne verdi

— Asi .

— D'a-poi m -ta?

— Mam'a s'a dusu in satu, s  plang  impru-
mutu

— E ha! d ra ac st'a ce-o s  fia?

— Asi  precum vi-am spusu-o.

— D r du-te dupa ea, s  vina dreptu a-casa.

— Ba, c  dreptu nu va veni, c -ci atunci va
int rd ie, ci va ocol  pe c i strembe, s  va sos  mai
curendu

— Déra ast'a cum pôte să fîa: ca cineva pe drumulu dreptu să intardie; éra incungiurandu, să ajunga mai curendu? ! . . .

— Nu e lucru de miratu; adeverulu vi-am grăitu.

* * *

Flăcăii, impluti cu iutele de o gróza óre-care, dupa respunsurile fetei, se indepartara. Dupa aceea, dile întregi totu si-bateau capulu despre: ce întielesu potu să aiba vorbele fetei? dér nu mai ghicira.

Si-pusera a-poi în gandu să mérga la pop'a sí la dascálulu din satu, ca la ómeni cu carte, ca să li talmăcésca cuvintele fetei.

Esti'a incepura a se inholbá unulu càtrá altulu, si-freca ra fruntea ineretita, luara a-poi a mana de pe grind'a casei Céslovulu, — Psaltirea, — Calindariulu celu întocmitu pe 100. de ani, — Visulu Maicii Préceste, — Alisandri'a, — Isopu — sí Pascali'a, cu unu cuventu tóta bibliotec'a, ce o aveau, si se ocosira, dér se ocosira, si in urma totu nu gasira întielesulu ascunsu a celoru vorbe.

„Lasa pe noi“ — dísera càrturarii satului, — cà o să mergemu într'o di de sant'a Vinere la orasiu, si vomu întrebá a-colo pre dascálii cei mari, séu cum să dicu: pre profesori. Acei'a trebuie să scie.

Soroculu cerutu li s'a datu. Dér neci dascálii cei mari nu ghicira.

Acum s'a dusu vestea pone la imperatia.

Imperatulu, ca toti ómenii, inea voiá să scie întielesulu vorbeloru fetei, cari facura asiè mare svonu prin tíera.

Deci imperatulu a datu de scire prin tíer'a întréga: cà celu ce pone la unu anumitu timpu va aflá întielesulu vorbeloru fetei de maritu, va capetá pre fét'a lui de socia sí diumetate din imperatia, ca zestre.

Firesce, cà prin acésta insciintiare se făcù mare ferbere in càpátinele ómeniloru, si mai alesu in a le filosofiloru celoru cu capu mare

Dér éta soroculu trecù, si nu se aflá nime, ca să deslege ghicitur'a, fore numai singuru unu *purcariu prostu*

„Am venitu, Înáltiate imperate, ca să-ti dau deslegarea ce ai cerutu.“

Imperatulu aduná in data svatu mare sí purcariulu celu prostu díse:

„Tatálu s'a dusu la padure cu lemne uscate dupa lemne verdi.“ Nu e nàródá fét'a care a dísu aceste vorbe, cà-ci lemnele uscate sunt — *carulu*, cu care s'u dusu la padure dupa lemne verdi. A-poi a mai dísu fét'a: „Mam'a s'a dusu in satu, să planga imprumutu.“ Dér, Ddiéu, cà imprumutu, fiindu-cà s'a dusu să planga in satu *a-supr'a unui mortu*, ca a-poi morindu ea, si *némirile acelu mortu să vina la dens'a să planga a-supr'a ei*. — Nu e ast'a a plange imprumutu? — Si a-poi a mai dísu fét'a cea de mărítu: „Mam'a dreptu nu va veni, cà-ci atunci va intardie, ci va ocolí pe cài strembe, si va sosi mai curendu.“ Asiè este; cà-ci ea să vina dreptu a-casa, ar trebui să o íee *preste gradini*, dér suindu sí coborindu gardurile, firesce cà ar intardie, pone candu ocolindu *pe càile bature* ar sosi multu mai curendu.“ —

Aceste respunsuri date pe întielesu curatu sí pre imperatulu sí pre toti sfetnicii lui i-au multiumitu, si cu bucuria sí mult'a veselía i-au implutu. Dér

vediendu imperatulu, cà celu ce a facutu bunele deslegári, nu este ceva omu alesu, ci unu purcariu serántocu, socoti se schimbe pretiulu deslegári in bani càti va cere.

— Ei, acum, norocosule, càti bani poftesci să ti-dau, pentru cà ai avutu asiè buna minte, de ai nimeritu întielesulu vorbeloru ciudate?!

„Nu poftescu, Înáltiate imperate, neci unu banu, ci numai cinstea ce s'a vestitu“

— Bine, bine, dér — — —

„Sà me ierti, Înáltiate imperate, dér si imperatulu ar trebui să-si tíena vorb'a, si să-mi dee ce a făgăditu ! Altecum judece cinstítii boieri sí *luminatii* sfetnicii ai tíerii, ce sunt adunati a-ci: déca am séu n'am dreptu?!

Aceste audite, imperátulu nu avù in càtráu, sfetnicii lui asemenea; deci hotarira a dá dreptate purcariului.

* * *

Si din acelu césu purcariulu satescu se făcù ginere la imperatulu sí ajunsé asemenea domnu sí stápanu preste diumetate din întrég'a imperatia.

— Póte fi, cà si adi traiesce si stápanesce. De cumva voiti, Dvóstre ispititi!

M. V. S.

Tand'a si Mand'a.

T. Auditu-ai, mòi, cà „Gur'a-satului“ de la tómná in colo se muta la Gherl'a?

M. Auditu-am asiè ceva.

T. Si óre de ce?

M. D'-apoi pentru cà la Gherl'a *su-cei multi* „blástemati“ . . . si de a-colo va potè fi si mai drácosu, de cum este. (§.)

Trénc'a si Flénc'a.

T. Ah tu, prósto, cum de ai vorbitu ieri la mésa de ingrasiarea porciloru. Nu scii, cà asiè ce-va e fórté fore bunu-tonu.

F. A-poi déca erá vorba tocmai de porci.

T. Atunci in data să fii întorsu discursulu, si să fii continuatu a vorbí incai de — *friptura de purcelu* Asiè ce-va mai iertá si bunu-tonulu celu finu.

De-a le fisfetului din Gherl'a.

Cumcà fisfetulu din Gherl'a este pusu mai mare preste toti fétii (crâsnicii) d'in Ardélu, toti ómenii o sciu, si cumcà elu are putere, data prin diploma, de a visitá tóte basericele, si unde va aflá nematurata sà mature elu, éra unde va aflá funiile de la clopote innodate sà le desnóde, si unde va aflá luminarele si candelabrele unse cu céra si seu, sà le curátie elu, asemenea si retielele de pangeni de prin baserici si cuiburile de buhe de prin amvóne. A-fore de aceste mai are elu putere de a fi post'a clericiloru si a portá corespondenti'a intre acest'a si fetele popiloru de pe sate, in calitatea acést'a unde afla vr'o féta nepeptenata si cu cas'a nematurata are puterea: sà o peptene elu si sà-i mature in casa, éra pentru ostanéla sà pretinda câte-o óla de lapte acru si o strugea de malaiu. Éra déca acést'a remunerati'a nu o ar capetá, atunci are totu dreptulu sà ponosluésca pe acea féta la crelicii din Gherl'a si Blasíu, ca sà nu o petiésca neci unulu; si altele de aceste.

Nu de multu totu acestu fisfetu a mai capetatu o diploma intarita cu unu pecetu de unsóre de la socaciulu seminariulu din Gherl'a si cu iscalitur'a mágariulu, care cara cu duoi mágari apa dela Sipotu creliciloru din Blasíu, prin care diploma este imputernicitu, ca candu vladiculu Sabáu va mai vorbi *latinesce* si *unguresce*, elu sà-i talmacésca horb'a pe romanesc, si candu Sabáu va mai croi ceva pe unгурéla, sà-lu insinue la „Gur'a-satului“, si de n'ar mai voi sà predice in limb'a romana, sà predice fisfetulu in loculu lui. Vomu vedé déra câtu mai curendu relatiile fisfetului inaintatu prin acést'a la rangulu de fisvladica, fire-ar sà nu le vedemu!

Anecdota istorica.

Archiepiscopulu romano-catolicu din Călaci'a, Bartacoviciu, facendu o preambulare, conveni cu unu tiganu betranu si orbu de diumetate, care vediendu-lu îi cerú, sà-si faca cu elu mila si pomana si sà-i dee ce-va de ajutoriu.

Archiepàstoriulu betranu luandu la ochi pre cerșitoriu îi parú ca cum l'ar fi vediutu unde-va. In urma ilu intrebà: Cum te numesci?

— Danila Szelepcsényi.

— Scii tu, — di-se prelatulu basericescu, — cà noi amu avutu unu primatè cu mare renume, care inca se chiamà Szelepcsényi? . . .

— O, domnule milostive, — respunse tiganulu fàlosu — *déca eu am fostu ahel'a!* . . .

(Se observéza, cà càpeteni'a bandei de musica tiganésca inca se dice primatè séu primasiu!)

O féta de maritu.

In Siri'a cea vestita,
Séu Világos poreclita,
Unu plugariu tare cinstitu
Are-o féta de maritu;
Si, fiindu-cà e crescuta:
Preste 20 trecuta,
Ar voi s'o dee'n satu
Dupa vr'unu june bogatu.

Fét'a inse-e invetiata
De matusi'a ei sireata:
De Mariuti'a lui Dubasiu,
Cea cu dinti de epurasíu,
Carea-i dice ne'ncetatu:
— „Sà nu te mâríti in satu
Dupa plugariu ne 'nvetiatu,
Cà tu esci féta alésa,
Si poti fi protopopésa!“ . . .

— „Bine dici matusi'a mea
Cà eu te voiu ascultá,
Si nu me voiu maritá
Pon' ce nu-mi voiu capetá:
Unu fetioru tare 'nvetiatu,
Care optu scoli a gatatu;
Dér sà fia si clericu, —
Alt-cum n'ajunge nemicu

„La draculu dér voi opinci,
Cà eu mergu dupa clerici,
Sà me facu protopopésa,
Cà sunt féta tare-alésa;
Si de asta-di inainte
Am sà fiu de mare cinste.
Voiu invetiá si nemptiesce,
Sà nu mai vorbescu „prostesc“ . . . !

No! Domniloru teologi
Absoluti si filosofi,
De voiti a ve 'nsora:
Veniti pon' la Siri'a,
Cà gasiti féta alésa,
Sà o faceti de mirésa;
Zestre, capetati o suta,
Si de socia o — sluta! !

Acést'a vi-o recomenda cu tóta caldur'a animei:

*Strolea lui Nahoda,
petitoriu de — juni.*

De pe la cas'a satului.

Dlui Z. P. in A. — Nrii 12. 13. nu sunt din triloniulu alu III-le ci din celu alu II-le. Dér cu tóte aceste ti i-am tramisu, fiindu-cà i-ai cerutu espressu. Nrulu 18. erá dejá pe cale. Ccea promisa o acceptu câtu mai in graba.

Dlui N. S. in S. — Afu, cà DTA ai véna de omoru. Deci bucurosu te voi vedé intre colaboratori de la acést'a fóia. Fia abonamentulu pre diumetate, precum mi-lu ceru, cu tóte cà „agentulu“, care ti va fi fostu vorbitu astfélu, a facutu-o fóre scirea mea.

Amucului F. H. L.D. — S'a scrisu si s'a regulatu. Resalutare!